

De gekleurde arbeidsmarkt. De tewerkstellingspositie van personen van vreemde herkomst in Vlaanderen

Vanduynslager, L., Wets, J., Noppe, J., & Doyen, G. (2013). *Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2013*. Brussel: Steunpunt Inburgering en Integratie / Studiedienst van de Vlaamse Regering.

De herkomstgegevens van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid die recent beschikbaar zijn gekomen en die eind 2013 werden opgenomen in de eerste editie van de Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor, vormen een belangrijke stap vooruit in de monitoring van de arbeidsmarktpositie van personen van vreemde herkomst. Voor het eerst zijn recurrente administratieve gegevens beschikbaar om de sociaal-economische positie van de volledige groep personen van vreemde herkomst (en dus niet alleen de personen met een vreemde nationaliteit) in Vlaanderen in beeld te brengen en op te volgen. Zoals verwacht wijzen nagenoeg alle indicatoren in dezelfde richting: de personen van vreemde herkomst – en dan vooral de personen afkomstig van buiten de EU – nemen een opvallend minder goede arbeidsmarktpositie in dan de personen van Belgische herkomst.

Bestuur (ABB), gerealiseerd in het kader van het Steunpunt Inburgering en Integratie.

Een bijzondere plaats in deze nieuwe publicatie wordt ingenomen door de sinds kort beschikbare herkomstgegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ). Het is bekend dat het bij het monitoren van de sociaal-economische positie van personen van vreemde herkomst niet volstaat om te kijken naar de huidige nationaliteit van de persoon. Zo hebben heel wat vreemdelingen in de loop der jaren de Belgische nationaliteit verworven. Bovendien

In november 2013 werd de eerste editie van de Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor gepubliceerd. Het gaat om een tweejaarlijks rapport dat ter ondersteuning van het Vlaamse beleid, administratieve en andere statistische gegevens over migratie- en integratieprocessen van vreemdelingen en personen van vreemde herkomst in Vlaanderen bundelt en duidt. Het rapport is een gezamenlijk project van het Onderzoeksinstituut Arbeid en Samenleving (HIVA), de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR) en het Agentschap voor Binnenlands

beschikken de kinderen van deze personen van bij hun geboorte automatisch over de Belgische nationaliteit. En ook een kind van ouders met een vreemde nationaliteit dat in België geboren wordt, kan onder bepaalde voorwaarden automatisch of na een nationaliteitsverklaring de Belgische nationaliteit verwerven. Het is van belang om ook de positie van personen met een huidige Belgische maar een vreemde geboortenationaliteit of personen met een huidige Belgische nationaliteit en Belgische geboortenationaliteit maar met ouders

met een vreemde geboortenationaliteit, te blijven opvolgen. Het is namelijk niet zo dat met het verkrijgen van de Belgische nationaliteit ook de achterstelling en discriminatie op de arbeidsmarkt verdwijnt. Ook andere bestaande cijferreeksen houden al rekening met de nationaliteitshistoriek of geboorteland van de persoon en/of diens ouders, maar het gaat dan om surveygegevens (zoals de Enquête naar de Arbeidskrachten) of om gegevens voor een specifieke groep van de bevolking (zoals de gegevens over niet-werkende werkzoekenden van de VDAB). De herkomstgegevens van de KSZ maken het nu mogelijk om op basis van administratieve gegevens van de gehele Belgische (en dus ook Vlaamse) bevolking de sociaal-economische positie van de verschillende herkomstgroepen in beeld te brengen en op te volgen.

Eerder werden gelijkaardige KSZ-gegevens gepubliceerd in de 'Socio-economische Monitoring' van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding (FOD WASO & CGKR, 2013). In de 'Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2013' werden meer recente gegevens gebruikt en werd exclusief gefocust op de situatie in het Vlaamse Gewest. Begin 2014 verscheen ook de 'Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor 2013' waarin deze KSZ-gegevens vertaald worden tot op het niveau van 308 Vlaamse steden en gemeenten.¹

In deze bijdrage vatten we de resultaten samen van de in de 'Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2013' opgenomen en op de KSZ-herkomstgegevens gebaseerde arbeidsmarktindicatoren. We geven eerst een korte toelichting bij de historiek van de gegevens en bespreken het profiel van de groep personen van vreemde herkomst van 18 tot en met 64 jaar in het Vlaamse Gewest. Daarna gaan we in op de werkzaamheidsgraad en de werkloosheidsgraad van de personen van vreemde herkomst en op de sector van tewerkstelling, het arbeidsregime en de dagloonklasse van de loontrekkende personen van vreemde herkomst. We maken daarbij telkens de vergelijking met de situatie van de personen van Belgische herkomst.

KSZ-gegevens over vreemde herkomst

Een aantal jaren geleden werd door de FOD WASO en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, op vraag van de federale minister van Werk, een project gestart om de sociaal-economische gegevens uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de KSZ te koppelen aan de gegevens van het Rijksregister over de nationaliteitshistoriek van een persoon en diens ouders. Er werd in een eerste fase nagegaan welke herkomstgegevens in het Rijksregister beschikbaar zijn. Daaruit bleek dat gegevens over de geboortenationaliteit van de grootouders slechts partieel aanwezig zijn. Daarom werd besloten de operationalisering van herkomst te beperken tot de nationaliteitshistoriek van de persoon zelf en diens ouders. Maar ook deze gegevens zijn voorlopig niet voor alle personen beschikbaar. Er is nog steeds een groep waarvoor geen vreemde herkomst wordt gevonden, maar waarbij het voorbehoud gemaakt moet worden dat dit gebaseerd is op onvolledige informatie over de nationaliteitshistoriek van de persoon of de ouders. Het ging begin 2012 in het Vlaamse Gewest om 15% van de bevolking van 18 tot en met 64 jaar. In de praktijk gaat het vooral om oudere personen met een huidige Belgische nationaliteit en Belgische geboortenationaliteit waarvoor geen informatie bekend is over de geboortenationaliteit van de ouders. Het aandeel van deze groep neemt elk jaar af. In wat volgt, wordt deze groep met onvolledige nationaliteitshistoriek buiten beschouwing gelaten en wordt enkel de vergelijking gemaakt tussen de personen die op basis van de gebruikte criteria zeker van Belgische herkomst zijn en de personen die zeker van vreemde herkomst zijn.

Om de herkomst van een persoon te bepalen worden in de hier gepresenteerde cijfers vier criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon (vóór een eventuele nationaliteitswijziging), de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder.² Is één van deze vier criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon van vreemde herkomst. Zijn alle vier criteria een Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon van Belgische herkomst.

Deze operationalisering sluit aan bij de definitie van personen van vreemde herkomst zoals bepaald in artikel 3 van het Vlaamse Integratiedecreet van 2009. Daarin wordt een persoon van vreemde herkomst omschreven als “een persoon die legaal en langdurig (meer dan drie maanden) in Vlaanderen verblijft en die bij de geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat of van wie minstens één van de ouders bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat.”

Om de personen van vreemde herkomst verder op te delen in verschillende herkomstgroepen, wordt eerst gekeken naar de geboortenationaliteit van de vader. Is dat een vreemde nationaliteit, dan wordt

de persoon ingedeeld in de herkomstgroep die met die vreemde nationaliteit overeenkomt. Is de geboortenationaliteit van de vader onbekend of Belgisch, dan wordt gekeken naar de geboortenationaliteit van de moeder. Is die onbekend of Belgisch, dan wordt gekeken naar de geboortenationaliteit van de persoon zelf. Is die onbekend of Belgisch, dan wordt gekeken naar de huidige nationaliteit van de persoon.³ De motivatie om eerst te kijken naar de vader en pas daarna naar de moeder hangt samen met het feit dat de familienaam vooral door de vader wordt doorgegeven en dat de naam op zich nog steeds meebepalend is voor iemands arbeidsmarktkansen.

Tabel 1.

Personen van vreemde herkomst en personen met een huidige vreemde nationaliteit, 18-64 jaar, Vlaams Gewest, 1 januari 2012

	Vreemde herkomst (1)		Huidige vreemde nationaliteit (2)		Ratio (1)/(2)
	Aantal	% tov bevolking	Aantal	% tov bevolking	
Totaal	698 873	17,7	325 100	8,3	2,1
Buurlanden	178 705	4,5	104 332	2,7	1,7
West- en Noord-EU	20 629	0,5	12 609	0,3	1,6
Zuid-EU	74 903	1,9	37 530	1,0	2,0
Oost-EU	61 278	1,6	45 480	1,2	1,3
Kandidaat-EU (incl. Turkije)	74 940	1,9	20 231	0,5	3,7
Europa niet-EU	56 714	1,4	13 194	0,3	4,3
Maghreb	98 367	2,5	24 044	0,6	4,1
Andere landen	133 337	3,4	67 680	1,7	2,0

Bron: DWH AM&SB KSZ, ADSEI, bewerking SVR.

Tabel 2.

Personen van vreemde herkomst naar geslacht en leeftijd (in %), 18-64 jaar, Vlaams Gewest, 1 januari 2012

	Man	Vrouw	18-24 jaar	25-49 jaar	50-64 jaar
Totaal	50,4	49,6	17,2	64,2	18,6
Buurlanden	50,7	49,3	15,5	57,6	26,8
West- en Noord-EU	52,0	48,0	17,5	53,2	29,3
Zuid-EU	53,2	46,8	17,3	58,6	24,1
Oost-EU	48,1	51,9	14,7	70,3	15,0
Kandidaat-EU (incl. Turkije)	52,0	48,0	19,3	66,9	13,7
Europa niet-EU	47,1	52,9	18,6	64,9	16,4
Maghreb	51,9	48,1	18,0	68,3	13,7
Andere landen	48,5	51,5	18,1	70,1	11,8

Bron: DWH AM&SB KSZ, ADSEI, bewerking SVR.

Volgende herkomstgroepen worden in de Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor gebruikt:

- Buurlanden: Nederland, Frankrijk, Duitsland en Luxemburg;
- West- en Noord-EU-landen: Ierland, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Denemarken, Zweden en Finland;
- Zuid-EU-landen: Italië, Spanje, Portugal, Griekenland, Malta en Cyprus;
- Oost-EU-landen: Estland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Slovenië, Bulgarije en Roemenië;
- Kandidaat-EU-landen: Turkije, Macedonië, Kroatië⁴, IJsland, Servië en Montenegro;
- Europa buiten de EU: Zwitserland, Noorwegen, Albanië, Belarus, Kosovo, Moldavië, Rusland, Bosnië, Oekraïne, Liechtenstein, Andorra, Monaco en San Marino;
- Maghreb-landen: Marokko, Algerije, Tunesië, Libië en Mauritanië;
- Andere landen: andere landen dan diegene vermeld in bovenstaande groepen.

Het gaat in de hier gepresenteerde KSZ-cijfers niet enkel om de personen ingeschreven in het bevolkingsregister (vreemdelingen met een permanente verblijfsvergunning) en het vreemdelingenregister (vreemdelingen met een tijdelijke verblijfsvergunning langer dan drie maanden), maar ook om de personen ingeschreven in het wachtregister (personen die een asielaanvraag hebben ingediend en nog in de procedure zitten). Dat wijkt af van de officiële bevolkingscijfers zoals berekend door de Algemene Directie voor Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) van de FOD Economie. Personen ingeschreven in het wachtregister worden daarin niet meegeteld.

Personen van vreemde herkomst op beroepsactieve leeftijd

Begin 2012 leefden in het Vlaamse Gewest 698 873 personen van vreemde herkomst van 18 tot en met 64 jaar. Dat komt overeen met bijna 18% van de totale Vlaamse bevolking in deze leeftijdsgroep. Dat aantal is tussen 2009 en 2012 met 102 740 personen toegenomen waardoor het aandeel personen van vreemde herkomst in de bevolking van 18 tot en met 64 jaar in dezelfde periode met 17% is gegroeid. De opvallende stijging van het aantal en

aandeel personen van vreemde herkomst op die enkele jaren tijd is het resultaat van de som van de internationale immigratie van personen van vreemde herkomst naar het Vlaamse Gewest in de periode 2009-2012, de binnenlandse immigratie vanuit de andere gewesten en de vervanging van oudere leeftijdsgroepen door jongere groepen die gekenmerkt worden door hogere aandelen personen van vreemde herkomst. Gegevens voor de periode vóór 2009 zijn niet beschikbaar.

Begin 2012 is de grootste vreemde herkomstgroep de groep personen afkomstig uit de buurlanden. Dan volgen de personen met een niet-Europese en niet-Maghrebijnse herkomst ('andere landen') en de personen met een Maghrebijnse herkomst. Iets minder dan de helft van de personen van vreemde herkomst heeft een EU-herkomst (48%). Tegenover 2009 zijn alle herkomstgroepen in aantal toegenomen. Bij de personen afkomstig uit de buurlanden en de West- en Noord-EU-landen is die toename beperkt (respectievelijk +5% en +4%). Bij de personen afkomstig uit de Oost-EU-landen is die toename relatief gezien het grootst (+54%).

Het aandeel personen van vreemde herkomst in de bevolking van 18 tot en met 64 jaar lag begin 2012 twee keer hoger dan het aandeel personen met een huidige vreemde nationaliteit.⁵ Dat verschil varieert sterk naar herkomstgroep. Vooral het grote verschil voor de Europese landen buiten de EU, de Maghreb-landen en de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) valt hierbij op. Het aantal personen met een Europese niet-EU-herkomst ligt 4,3 keer hoger dan het aantal personen met een huidige Europese niet-EU-nationaliteit, bij de Maghreb-landen is dat 4,1 keer hoger, bij de kandidaat-EU-landen 3,7 keer hoger.

Algemeen genomen hebben 4 op de 10 personen van vreemde herkomst een huidige vreemde nationaliteit, zijn 3 op de 10 personen van vreemde herkomst als vreemdeling geboren en ondertussen Belg geworden en zijn 3 op de 10 personen van vreemde herkomst als Belg geboren (maar worden zij beschouwd als persoon van vreemde herkomst op basis van een vreemde geboortenationaliteit van minstens één van beide ouders).⁶

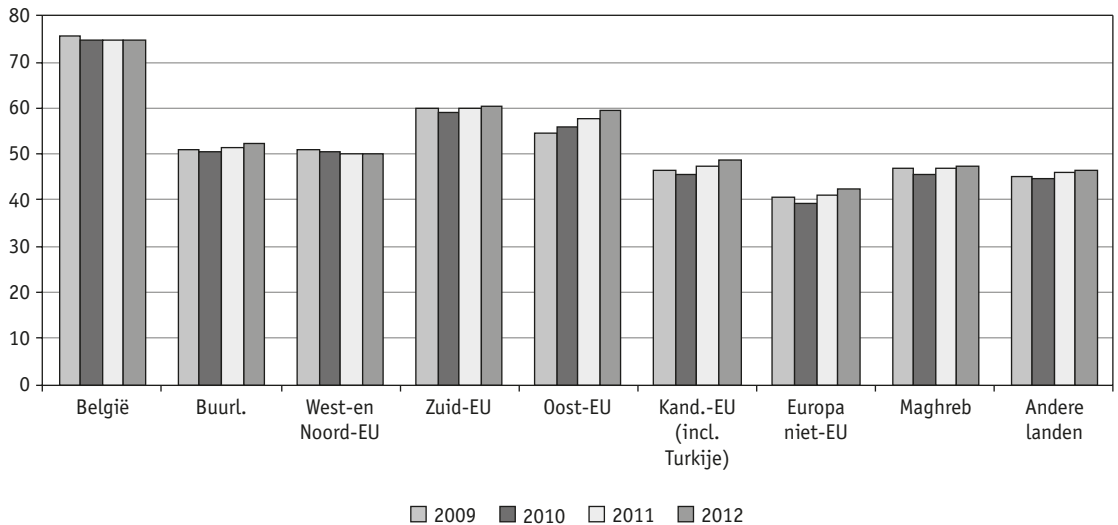
Het aandeel vrouwen ligt bij de totale groep personen van vreemde herkomst van 18 tot en met

64 jaar iets lager dan het aandeel mannen. Dat is bij de meeste vreemde herkomstgroepen het geval behalve bij de personen met een Oost-EU-herkomst, een Europese herkomst van buiten de EU en bij de groep personen met een niet-Europese

en niet-Maghrebijnse herkomst ('andere landen'). Naar leeftijd valt op dat het aandeel van de oudste leeftijdsgroep bij de personen met een herkomst van de buurlanden, de West- en Noord-EU-landen en Zuid-EU-landen duidelijk hoger ligt

Figuur 1.

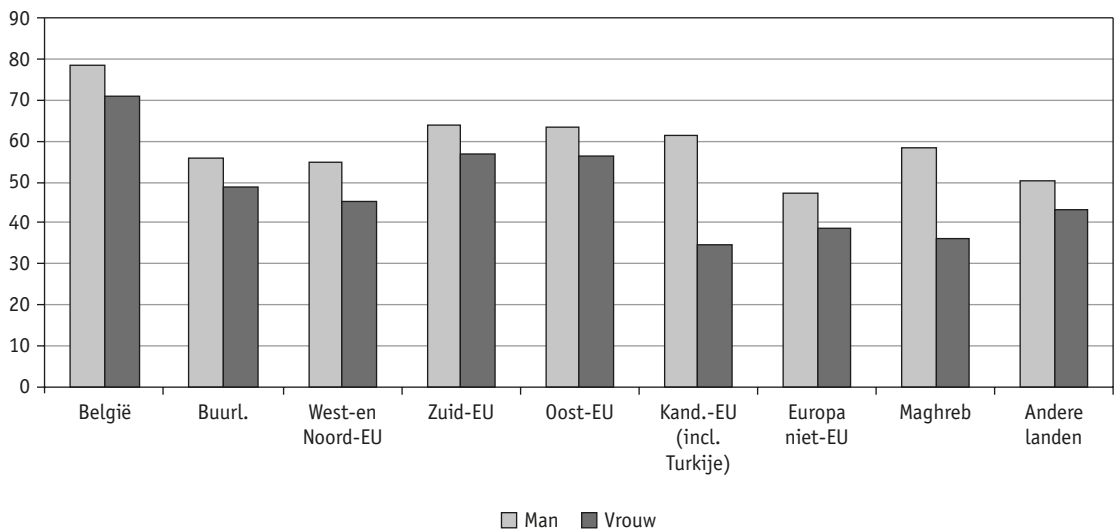
Werkzaamheidsgraad naar herkomst (in %), 18-64 jaar, Vlaams Gewest, 2009-2012

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

Figuur 2.

Werkzaamheidsgraad per geslacht naar herkomst (in %), Vlaams Gewest, 2012

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

dan bij de andere groepen. Dat gaat vooral ten koste van de middelste leeftijdsgroep. De verschillen tussen de vreemde herkomstgroepen bij de jongste leeftijdsgroep zijn relatief gezien minder groot.

Werkzaamheidsgraad naar herkomst

Een van de meest gebruikte indicatoren in arbeidsmarktonderzoek is de werkzaamheidsgraad. Het gaat om het aandeel werkenden in de bevolking op beroepsactieve leeftijd van 18 tot en met 64 jaar. Werkenden zijn hier de personen die als werkend worden beschouwd door de nomenclatuur van de KSZ. Het gaat om personen die werken in loondienst (zowel in de privésector als in de overheidssector), personen die tewerkgesteld zijn als zelfstandige, personen die tewerkgesteld zijn als helper bij een werkgever die het statuut van zelfstandige heeft en personen die tegelijk werken in loondienst en als zelfstandige of helper bij een zelfstandige. Hierbij dient opgemerkt te worden dat een aantal personen die klassiek als werkend worden beschouwd, bij de KSZ niet als zodanig geregistreerd zijn omdat zij geen band hebben met de Belgische sociale zekerheid. Het gaat onder meer om uitgaande grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid en internationale ambtenaren en diplomaten.

Ondanks het feit dat de gebruikte definities van werkenden en van vreemde herkomst verschillen, blijkt dat de administratieve gegevens van de KSZ de gekende bevindingen van de EAK-survey grotendeels bevestigen. Er bestaat een duidelijk verschil tussen de werkzaamheidsgraad van personen van Belgische herkomst en personen van vreemde herkomst. Bij de personen van Belgische herkomst ligt de werkzaamheidsgraad het hoogst (75% in 2012). Op behoorlijke afstand volgen de personen afkomstig uit de Zuid-EU-landen en Oost-EU-landen (respectievelijk 61% en 60%). De werkzaamheidsgraad van de groepen afkomstig van buiten de EU ligt telkens onder de 50%. Bij de relatief lage werkzaamheidsgraden van de personen met een EU-herkomst dient opgemerkt te worden dat een deel van deze groep tewerkgesteld is als Europees of internationaal ambtenaar of werkt voor

een organisatie of onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid en daardoor door de KSZ niet beschouwd wordt als werkend.

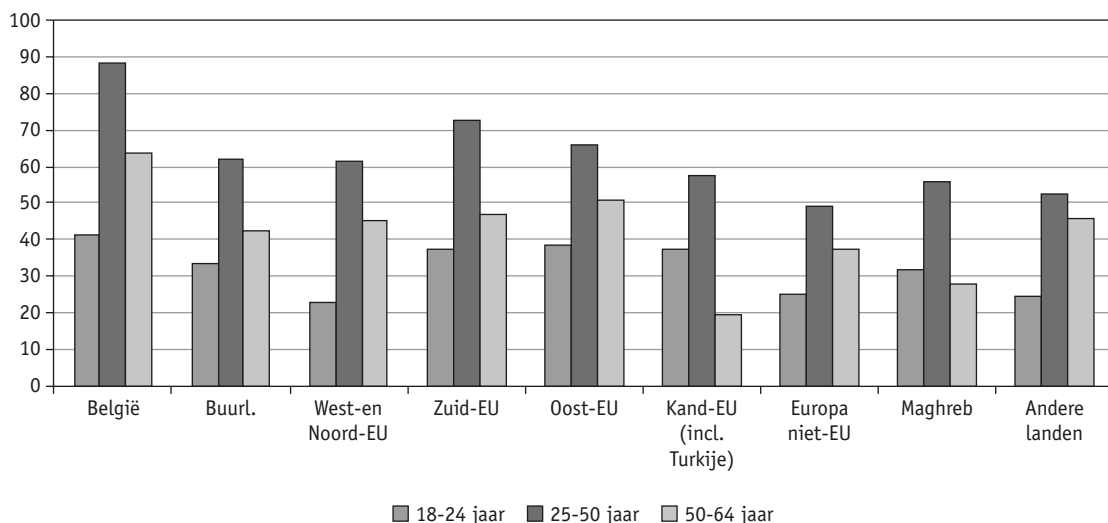
Terwijl de werkzaamheidsgraad bij de personen van Belgische herkomst tussen 2009 en 2012 licht is gedaald, is die bij de meeste vreemde herkomstgroepen in dezelfde periode (licht) gestegen. Bij de personen afkomstig uit de Oost-EU-landen gaat het om een stijging van 5 procentpunten. Bij de personen afkomstig uit de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) en de Europese landen buiten de EU gaat het telkens om een stijging van 2 procentpunten. Bij de andere herkomstgroepen blijft de stijging beperkt tot één procentpunt of minder. Enkel bij de personen met een West- of Noord-EU-herkomst is de werkzaamheidsgraad tussen 2009 en 2012 iets gedaald.

De werkzaamheidsgraad van vrouwen ligt bij alle herkomstgroepen lager dan die van mannen. Bij de meeste groepen varieert dat verschil tussen de 7 en 10 procentpunten. Enkel bij de personen afkomstig van de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) en de personen afkomstig van de Maghreb-landen loopt dat verschil verder op (respectievelijk 27 en 22 procentpunten). Bij beide groepen blijft de werkzaamheidsgraad van vrouwen steken rond de 35%. Dat is slechts de helft van de werkzaamheidsgraad van vrouwen van Belgische herkomst (71%).

Bij de jongeren (18-24 jaar) blijven de verschillen tussen de werkzaamheidsgraad van personen van Belgische herkomst en van vreemde herkomst relatief beperkt. De werkzaamheidsgraad ligt bij deze leeftijdsgroep duidelijk lager dan bij de totale groep van 18 tot en met 64 jaar, omdat een groot aandeel van de 18- tot 24-jarigen nog studeren. Bij de andere leeftijdsgroepen zijn de verschillen tussen de personen van Belgische herkomst en de vreemde herkomstgroepen duidelijk groter. Het verschil is relatief gezien het grootst bij de personen van 50 tot en met 64 jaar. Bij deze groep ligt de werkzaamheidsgraad van personen van Belgische herkomst op 64%. Dat is drie keer hoger dan bij de personen afkomstig uit de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) en meer dan dubbel zo hoog als bij de personen van Maghrebijnse herkomst. Daar ligt de werkzaamheidsgraad slechts op respectievelijk 20% en 28%.

Figuur 3.

Werkzaamheidsgraad per leeftijdsgroep naar herkomst (in %), Vlaams Gewest, 2012

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

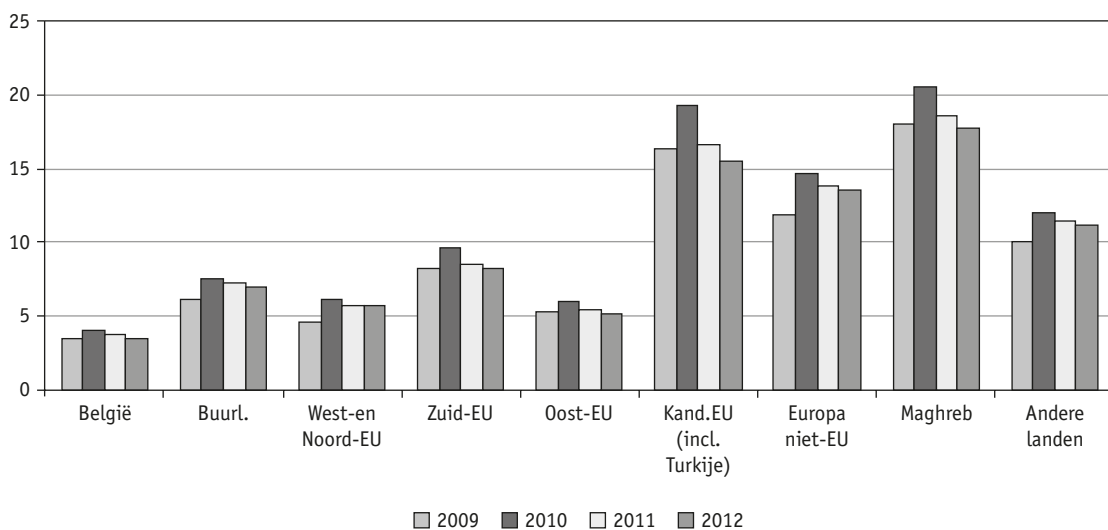
Werkloosheidsgraad naar herkomst

Om een goede inschatting te kunnen maken van de arbeidsmarktpositie van de verschillende herkomstsgroepen wordt naast de werkzaamheidsgraad

ook best gekeken naar de werkloosheidsgraad. Het gaat om de verhouding van het aantal werkzoekenden tegenover de beroepsbevolking (= som van het aantal werkenden en werkzoekenden). Werkzoekenden zijn hier de personen die

Figuur 4.

Werkloosheidsgraad naar herkomst (in %), 18-64 jaar, Vlaams Gewest, 2009-2012

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

als werkzoekend worden beschouwd door de nomenclatuur van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ. Het gaat om werkzoekenden na een voltijdse tewerkstelling met werkloosheidsuitkering, werkzoekenden na een vrijwillig deeltijdse job met werkloosheidsuitkering, werkzoekenden na studies, met wachtuitkering of overbruggingsuitkering, en werkzoekenden met begeleidingsuitkering. Het gaat dus enkel om uitkeringsgerechte werkzoekenden, wat verschilt van de definitie van werkzoekenden zoals gebruikt in de EAK-survey en van de definitie van de niet-werkende werkzoekenden zoals gehanteerd door de VDAB.

De KSZ-werkloosheidsgraad van personen van vreemde herkomst ligt duidelijk hoger dan bij de personen van Belgische herkomst, zeker bij de groepen afkomstig van buiten de EU. De werkloosheidsgraad lag in 2012 bij personen met een Maghrebijnse herkomst (17,8%) en bij de personen afkomstig van een kandidaat-EU-land (inclusief Turkije) (15,6%) minstens vier keer hoger dan bij de personen van Belgische herkomst (3,5%).

De werkloosheidsgraad is bij alle herkomstgroepen na een stijging tussen 2009 en 2010 licht gedaald. Die daling is relatief gezien het grootst bij de

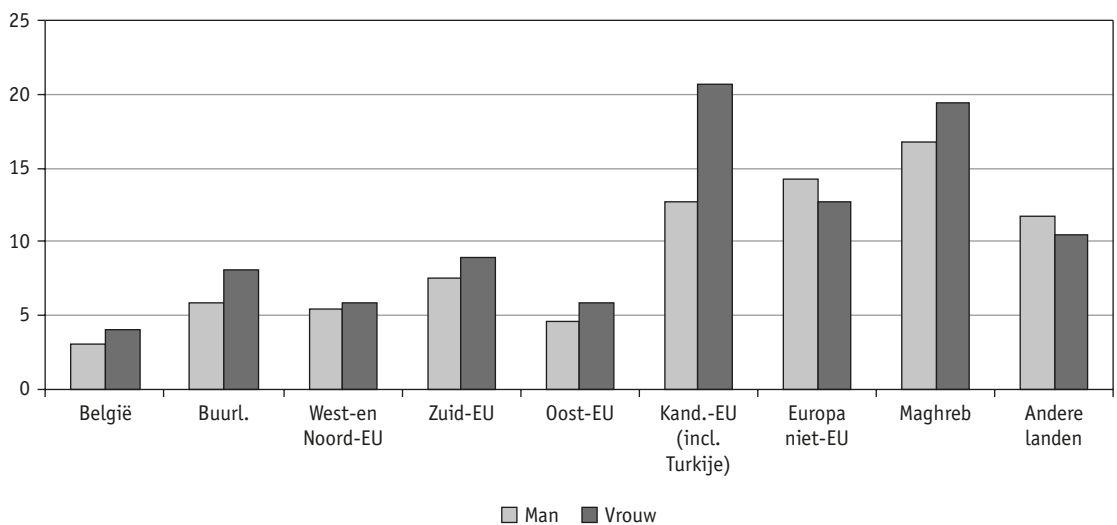
groepen met de hoogste werkloosheidsgraad: de personen afkomstig uit de Maghreb-landen en de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije).

Bij de meeste herkomstgroepen ligt de werkloosheidsgraad bij vrouwen iets hoger dan bij mannen. Enkel bij de personen afkomstig van de Europese landen buiten de EU en van de restgroep 'andere landen' is dat niet het geval. Net als bij de werkzaamheidsgraad is het verschil tussen vrouwen en mannen relatief gezien het grootst bij de personen afkomstig van de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) en van de Maghreb-landen.

Bij de werkloosheidsgraad van jongeren (18-24 jaar) zijn gelijkaardige verschillen te zien als bij de totale bevolking. De werkloosheidsgraad ligt bij de jongeren van Maghrebijnse herkomst vier keer hoger dan bij de jongeren van Belgische herkomst (20,3% tegenover 5,1%). De werkloosheidsgraad bij jongeren afkomstig van een kandidaat-EU-land (inclusief Turkije) en van de Europese landen buiten de EU (telkens 17%) ligt meer dan drie keer hoger dan de werkloosheidsgraad van Belgische jongeren. Bij de jongeren afkomstig van een Zuid-EU-land en de 'andere landen' (telkens 10%) ligt de werkloosheidsgraad dubbel zo hoog als bij jongeren van Belgische herkomst.

Figuur 5.

Werkloosheidsgraad per geslacht naar herkomst (in %), Vlaams Gewest, 2012

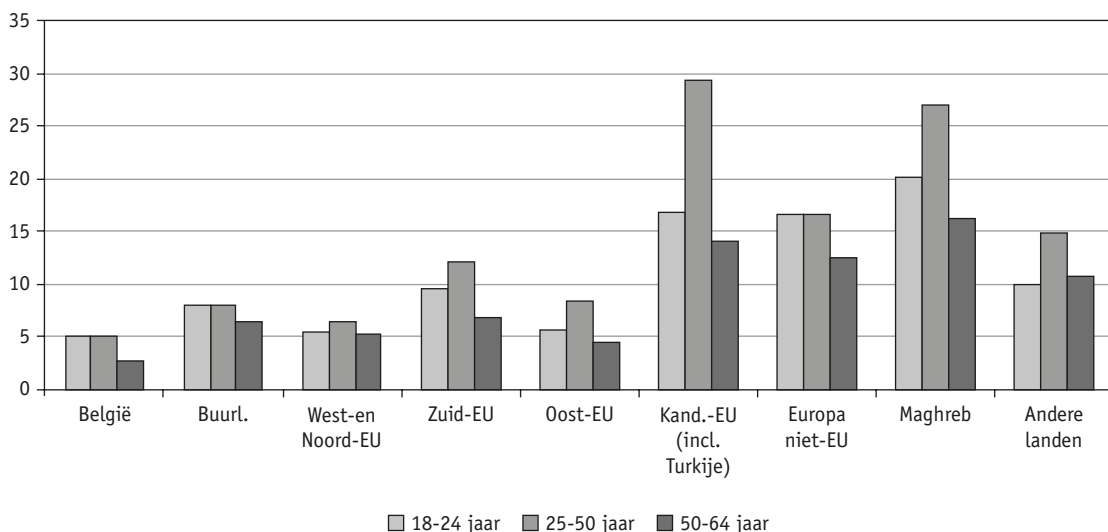

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

Figuur 6.

Werkloosheidsgraad per leeftijdsgroep naar herkomst (in %), Vlaams Gewest, 2012

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

Bij de middelste leeftijdsgroep zijn de verschillen tussen de groep personen van Belgische herkomst en de vreemde herkomstgroepen nog groter. Bij de personen van Belgische herkomst van 25 tot en met 50 jaar ligt de werkloosheidsgraad op 5,1%. Bij de personen afkomstig van een kandidaat-EU-land (inclusief Turkije) (29,5%) of een Maghrebijns land (27,1%) ligt de werkloosheidsgraad vijf tot zes keer hoger.

De rangorde tussen de herkomstgroepen die al naar voor kwam bij de twee andere leeftijdsgroepen zet zich ook door bij de oudste leeftijdsgroep. De ouderen van Belgische herkomst scoren het best (2,8%), de ouderen afkomstig van de Maghreb-landen (16,3%) en de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) (14,2%) kennen de hoogste werkloosheidsgraad.

Tewerkstellingssituatie van loontrekkenden naar herkomst

In de Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor zijn tevens gegevens opgenomen over de sector van tewerkstelling, het arbeidsregime en de dagloonklasse van de loontrekkende personen van vreemde herkomst. Daarbij wordt telkens de vergelijking

gemaakt met de situatie van de personen van Belgische herkomst.

Uit deze gegevens blijkt vooreerst dat de verdeling van de verschillende herkomstgroepen over de vier economische hoofdsectoren verschilt.⁷ Bij alle groepen ligt het aandeel loontrekkenden in de primaire sector op maximaal 1%. Enkel bij de personen afkomstig uit de Oost-EU-landen ligt dat duidelijk hoger (4%). Het aandeel in de secundaire sector ligt vooral bij de personen afkomstig van de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) opvallend hoger dan bij de andere herkomstgroepen. Terwijl het aandeel personen van Belgische herkomst in de tertiaire sector duidelijk lager ligt dan bij de andere herkomstgroepen, ligt het aandeel van deze groep in de quaire sector beduidend hoger.

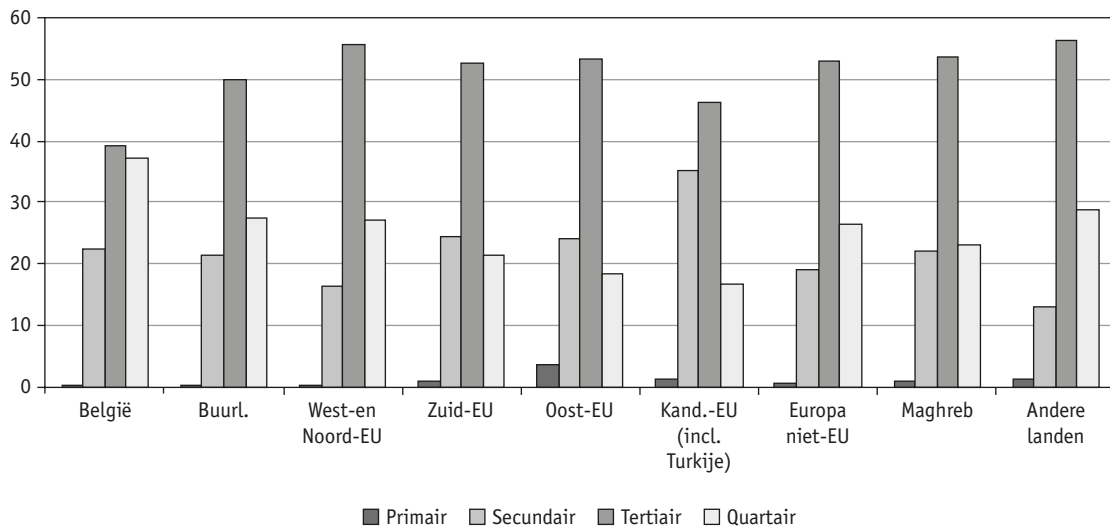
Ook het aandeel loontrekkenden tewerkgesteld in de uitzendsector (niet in de figuur) verschilt naar herkomstgroep. Bij de personen met een Belgische herkomst gaat het om 2%, bij de personen afkomstig van de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) en de Maghreb-landen loopt dat aandeel telkens op tot 9%. Bij de niet-Europese en niet-Maghrebijnse landen gaat het om 8%, bij de Oost-EU-landen en Europese landen van buiten de EU telkens om 6%.

Er bestaan bovendien verschillen tussen de herkomstgroepen naar arbeidsregime. Bij het aandeel personen die deeltijds werken blijven de verschillen relatief beperkt. Bij de tewerkstelling in een 'speciaal' regime zijn de verschillen relatief gezien

meer uitgesproken. Het aandeel loontrekkenden tewerkgesteld in een speciaal regime ligt het hoogst bij de personen afkomstig uit de Maghreb-landen (10%) en de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) en de 'andere landen' (telkens 9%). Bij de

Figuur 7.

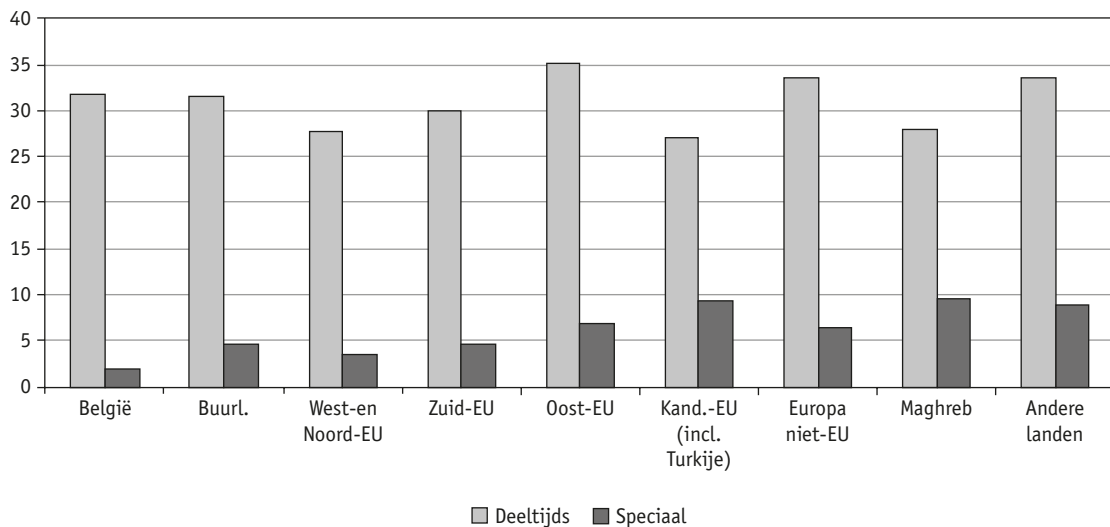
Aandeel loontrekkenden per sector naar herkomst (in %), 18-64 jaar, Vlaams Gewest, 2012

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

Figuur 8.

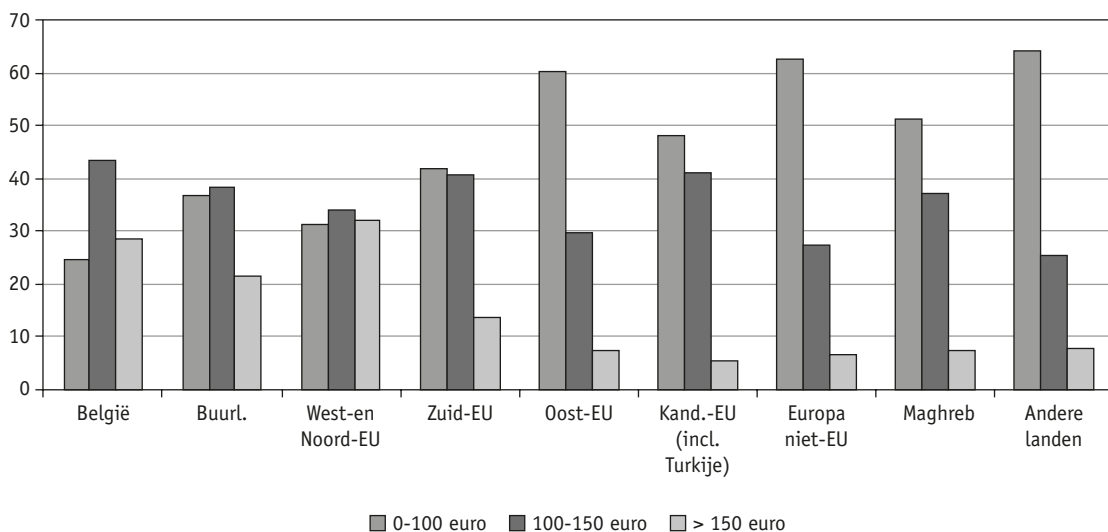
Aandeel loontrekkenden in een deeltijds of speciaal arbeidsregime naar herkomst (in %), 18-64 jaar, Vlaams Gewest, 2012

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

Figuur 9.

Aandeel loontrekkenden per dagloonklasse naar herkomst (in %), 18-64 jaar, Vlaams Gewest, 2012

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SVR.

personen van Belgische herkomst gaat het maar om 2% van de loontrekkenden. Dit speciaal regime heeft betrekking op het werk in korte of onregelmatige contracten (uitzendarbeid, seizoensarbeid, gelegenheidsarbeid in land- en tuinbouw of in de horeca).

Wat ten slotte de dagloonklasse betreft, blijkt er een duidelijke tweedeling tussen de groepen met een Belgische herkomst, de buurlanden of de andere West- en Noord-EU-landen enerzijds en de groepen met een Oost-EU-herkomst of een niet-EU-herkomst anderzijds.⁸ De personen afkomstig van de Zuid-EU-landen nemen een middenpositie in.

Het aandeel van de laagste dagloonklasse ligt het hoogst bij de Oost-EU- en niet-EU-groepen. Bij een aantal van deze groepen loopt dat aandeel op tot meer dan 60% van de loontrekkenden. Bij de personen van Belgische herkomst gaat het slechts om 25% van de loontrekkenden. Daartegenover staat dat het aandeel van de hoogste dagloonklasse duidelijk hoger ligt bij de personen met Belgische herkomst (29%), de personen afkomstig uit de buurlanden (22%) en de andere West- en Noord-EU-landen (32%). Bij de groepen van buiten de EU ligt dat aandeel telkens slechts tussen 6% en 8%.

Besluit

Het is algemeen bekend dat het bij het monitoren van de sociaal-economische positie van personen van vreemde herkomst niet volstaat om te kijken naar de huidige nationaliteit van de persoon. Een groot deel van de doelgroep wordt zo gemist: de vreemdelingen die in de loop der jaren de Belgische nationaliteit hebben verworven ('nieuwe Belgen') en hun kinderen. En het is niet zo dat met het verkrijgen van de Belgische nationaliteit ook de achterstelling en discriminatie op de arbeidsmarkt verdwijnt. De koppeling van gegevens over de nationaliteitshistoriek van personen zoals opgenomen in het Rijksregister aan de beschikbare sociaal-economische gegevens van deze personen in het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de KSZ, vormt een belangrijke stap vooruit in de monitoring van de arbeidsmarktpositie van vreemdelingen en personen van vreemde herkomst. Voor het eerst beschikt men voor de gehele Belgische (en dus ook Vlaamse) bevolking over administratieve en recurrent beschikbare data waardoor niet alleen de vergelijking gemaakt kan worden tussen de arbeidsmarktpositie van personen van Belgische en vreemde herkomst, maar ook gekeken kan worden naar verschillen tussen de

vreemde herkomstgroepen onderling. Bovendien wordt het mogelijk om de positie van deze groepen over de tijd heen op te volgen, wat een essentiële voorwaarde is voor monitoring.

In de 'Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2013' werden dan ook verschillende cijferreeksen opgenomen gebaseerd op deze KSZ-gegevens. De resultaten van de belangrijkste arbeidsmarktindicatoren van de monitor werden in deze bijdrage samengevat. De verschillende indicatoren wijzen alle in dezelfde richting: de personen van vreemde herkomst nemen een opvallend minder goede arbeidsmarktpositie in dan de personen van Belgische herkomst waarbij de personen afkomstig van buiten de EU nog slechter scoren dan de andere vreemde herkomstgroepen.

Terwijl de werkzaamheidsgraad van personen van Belgische herkomst in 2012 op 75% lag, is dat bij de groepen afkomstig van buiten de EU onder de 50%. Vooral vrouwen en ouderen afkomstig uit de kandidaat-EU-landen (inclusief Turkije) en de Maghreb-landen scoren hier opvallend laag. Omgekeerd is het zo dat de werkloosheidsgraad veel hoger ligt bij de groepen van buiten de EU dan bij personen van Belgische herkomst; bij de kandidaat-EU-lidstaten en Maghreb-landen zelfs tot vier keer hoger. Hoopgevend is wel dat bij alle vreemde herkomstgroepen de jongste jaren de werkzaamheidsgraad licht toeneemt en de werkloosheidsgraad afneemt ondanks de economische crisis.

De gegevens over de sectorverdeling, het arbeidsregime en de dagloonklasse van de loontrekkenden wijzen daarnaast op een opvallende opdeling van de arbeidsmarkt. Dat werd eerder ook al aangetoond in de publicatie van de FOD WASO en het CGKR. De verschillende herkomstgroepen zijn in andere sectoren actief, werken in andere arbeidsregimes en hun verloning verschilt sterk. In alle gevallen zorgt dit voor een duidelijk minder positieve arbeidsmarktpositie voor de personen van vreemde herkomst en dan vooral de personen van niet-EU-herkomst.

Ter afronding nog dit: de herkomstgegevens van de KSZ vertonen nog hiaten. Zo wordt de arbeidsmarktparticipatie van een deel van de bevolking niet gevat omdat zij geen band hebben met de Belgische sociale zekerheid. Het gaat onder meer

om uitgaande grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid en internationale ambtenaren en diplomaten. Dat zorgt ervoor dat de sociaal-economische positie van bepaalde herkomstgroepen (voornamelijk de personen afkomstig uit de buurlanden en de West- en Noord-EU-landen) niet volledig kan worden ingeschat. Daarnaast is voor een deel van de bevolking onvoldoende informatie beschikbaar over de nationaliteitshistoriek om de persoon sluitend aan een bepaalde herkomstgroep toe te wijzen. Het gaat daarbij vooral om ouderen met een huidige Belgische nationaliteit en Belgische geboortenationaliteit waarvoor geen informatie bekend is over de geboortenationaliteit van de ouders. Het aandeel van deze groep neemt wel elk jaar af waardoor verwacht kan worden dat in de toekomst de kwaliteit van de gegevens nog zal toenemen.

Jo Noppe

Studiedienst van de Vlaamse Regering

Noten

1. Zie: <http://aps.vlaanderen.be/lokaal/integratiemonitor.html>.
2. Strikt genomen gaat het niet om de geboortenationaliteit maar om de eerste nationaliteit waarmee de persoon werd ingeschreven in het Rijksregister. Dat komt in de meeste – maar niet in alle gevallen – overeen met de geboortenationaliteit.
3. Dit wijkt enigszins af van de methodiek zoals gehanteerd door de FOD WASO en het Centrum van Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding in de 'Socio-economische Monitoring'. Daar is het herkomstland bij de personen met een huidige vreemde nationaliteit en bij de personen met een vreemde geboortenationaliteit steeds gelijk aan de geboortenationaliteit van de persoon zelf. Enkel bij de personen die op basis van de geboortenationaliteit van de ouders als persoon van vreemde herkomst worden beschouwd, wordt voor de bepaling van het herkomstland gekeken naar de geboortenationaliteit van de ouders.
4. Kroatië wordt hier nog ingedeeld bij de kandidaat-EU-landen omdat de gegevens waarover gerapporteerd wordt, betrekking hebben op de situatie vóór de toetreding van Kroatië tot de EU op 1 juli 2013.

5. Zoals reeds gezegd worden de personen ingeschreven in het wachtregister wel opgenomen in de KSZ-cijfers over vreemde herkomst maar niet in de cijfers over vreemde nationaliteit van ADSEI. Op 1 januari 2012 zijn volgens ADSEI in het Vlaamse Gewest 21 810 personen ingeschreven in het wachtregister. Het gaat hierbij om de cijfers voor de totale bevolking, niet enkel om de leeftijdsgroep van 18 tot en met 64 jaar.
6. Het gaat hierbij om de cijfers voor de totale bevolking, niet enkel om de leeftijdsgroep van 18 tot en met 64 jaar.
7. De opdeling in economische sectoren is gebaseerd op de door het Steunpunt Werk en Sociale Economie gebruikte indeling van de NACE-sectoren (http://www.steunpuntwse.be/system/files/methodologie_classificatie_nace08_wse-sectoren.pdf). De primaire sector omvat de landbouw, bosbouw, visserij en de ontginning van delfstoffen. De

- secundaire sector bestaat uit de industrie, energie, afvalverwerking en bouw. De tertiaire sector omvat de handel en diensten inclusief transport en logistiek, horeca en toerisme en de uitzendsector. De quartaire sector bestaat uit de non-profitsector met de overheidsdiensten, gezondheidszorg, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening.
8. Het gaat hier niet om het werkelijke loon, maar om het loon dat de werknemer zou ontvangen wanneer hij of zij de job in kwestie één dag voltijds zou uitvoeren.

Bibliografie

FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO) & Centrum voor de Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR). (2013). *Socio-economische Monitoring 2013*. Brussel: FOD WASO / CGKR.